

TRIEALITATEA

(SAU LUCRURILE AȘA CUM LE VEDEM CU OCHII)

ILUSTRATA

Abonamente: 4 trei luni Lei 70
 o jumătate de an Lei 130

Editor și Redactor: J. E. Sîma
 Apare totdeauna Duminică

Redacția și Administrația:
 Cluj, Str. Regina Maria 26.

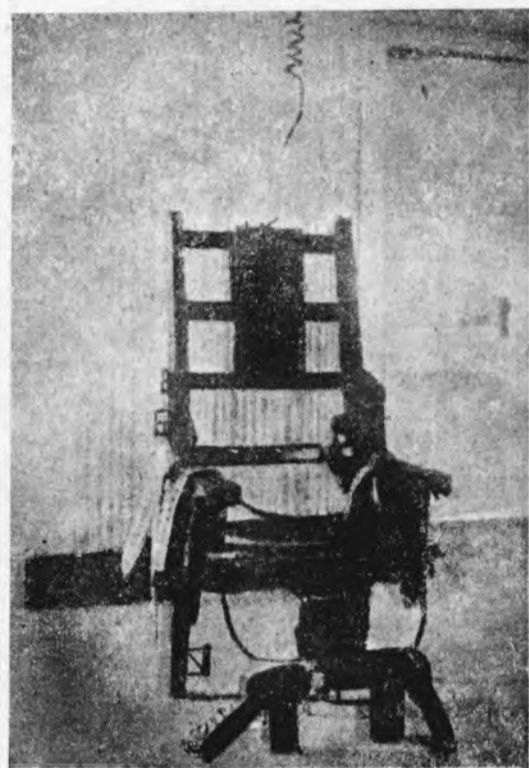
Cazul Sacco-Vanzetti în fața lumii

Guvernatorul Statului Massachussets
FULLER, care a mai amănat
 cu 12 zile executarea lui
 Sacco și Vanzetti

SACCO și VANZETTI, cei doi osândiți la
 moarte pe scaunul electric acum șapte ani,
 și a căror executare s'a tot amănat în
 urma protestelor lumii întregi

Scaunul electric care trimite oamenii
 osândiți pe lumea cealaltă

SUB ARIPILE MORȚII....

Viața omenească un joc de distracție

DE SIGUR nimic nu poate fi mai groaznic decât așteptarea chinuitoare a morții. Omul se sbate în nădejdea nebunească că totuș va scapa cu viață și sabia atârnată de un fir de păr, ca odinioară deasupra capului lui Damocles, cel osândit de Dionisiuș, e gata să cadă. Este aceasta chinul cel mai groaznic, pe care l-a născocit mintea omenească.

Nu e de mirare dacă cineva sub această amenințare inebunește.

Omenirea întreagă a fost revoltată de faptul că, în țara înaintată care este America, în veacul nostru, barbaria de-a ținea sub amenințarea morții doi condamnați vreme de luni și ani de zile, a fost cu putință.

Sunt șapte ani de când doi lucrători italieni, Sacco și Vanzetti au fost închiși, în închisoarea din Charlestown, sub învinuirea de a fi omorât pe cassierul și contabilul unei fabrici, din satul Massachussets din America, spre a-i prăda. Griminalii ar fi eșit înaintea victimelor, într'un automobil și acest automobil s'a găsit a fi fost automobilul lui Sacco și Vanzetti. Deși au negat crima de care erau acuzați, cei doi lucrători au fost condamnați la moarte, pe scaunul electric, socotindu-se dovezile împotriva lor drept hotărîtoare.

Dar „e mai bine să scape zece vinovați decât să moară un nevinovat“, spune o vorbă veche, și apropiindu-se termenul hotărît pentru executarea celor doi, lumea întreagă a început să se miște. Față cu cerbicia cu care cei doi acuzați susțineau nevinovăția lor, lucrătorii de pretutindeni au pretins revizuirea procesului.

Se hotărîse data de 10 August pentruuciderea lor și scaunul electric fusese pregătit. Se părea că orice intervenție e zădarnică. Zădarnice au fost protestele muncitorești; zădarnice numeroasele atentate, puse la cale de anarhiștii, cari se folosiau de împrejurare, spre a protesta împotriva

alcătuirii sociale de azi; zădarnice chiar demersurile făcute de unii potențați ai zilei, guvernatorul statului Massachussets, d-l Fuller, de care depinde soarta celor doi condamnați, rămâne impasibil.

În ziua de 9 August, seara după o constătuire de 8 ore, după ce osândiții cari se află de trei săptămâni în greva loamei, se pregătiseră pentru clipa din urmă, guvernatorul Fuller a hotărît să amâne executarea lui Sacco și Vanzetti până în ziua de 22 August.

Cu drept cuvânt e revoltător procedul de a se juca cu viața a doi oameni la fel după cum s'ar juca cineva cu zaruri. Acest procedeu e menit să discrediteze America în fața lumii civilizate, pe mulți ani de zile.

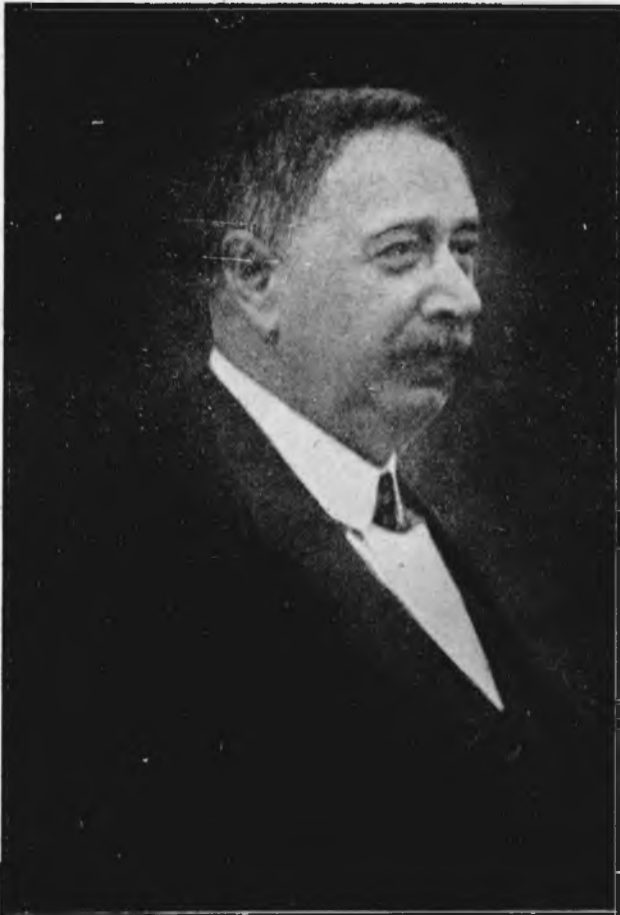
Schimbarea la CFR.

Guvernul actual a desființat subsecretariatul de Stat al Căilor Ferate, opera Guvernului Averescu, și a revenit la Consiliul de Administrație, sub a cămni conducere au stat căile ferate, până în anul trecut.

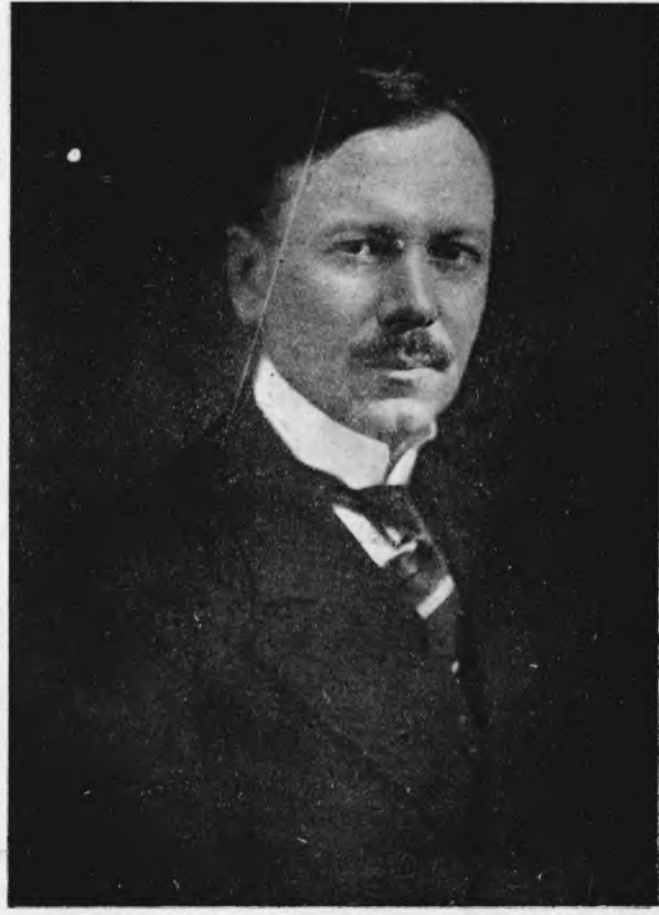
Sub-secretar de Stat al C. F. R. a fost până în ultimul timp d. Alexandru Periețeanu, care a ocupat acest loc sub guvernul Știrbey. Era de așteptat ca d-sa să rămână președinte al Consiliului reînființat. Dar d-l Periețeanu și-a dat demisia, motivând-o prin aceea că „nici debandada care există la calea ferată nu va putea fi aranjată și nici deficitul de 1 miliard și jumătate implinit, dacă se va continua amestecul politic în administrația căilor ferate, iar guvernul actual care promisese să lasă o deplină autonomie C. F. R.-ului și-a călcat promisiunea.“

Declarațiunile d-lui Periețeanu au fost viu comentate, cu atât mai mult, cu cât d. Garoflid, fostul ministru al agriculturii în guvernul Averescu a fost ales membru în consiliul de administrație, din care a demisionat fostul subsecretar al C. F. R.

Dacă e adevărat că se face politică la Calea Ferată, după-cum declară d. Periețeanu, atunci alegerea d-lui Garoflid este un act politic și înseamnă o apropiere de partidul liberal.

AL. PERIȚEANU, fost Subsecretar de Stat la C. F. R.

GAROFLID, fost Ministru Averescan, membru în cons. de ad-ție.

REALITATEA FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ ILUSTRATĂ

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA
Cluj—str. Regina Maria Nr. 36—Cluj

La București: Calea Victoriei 39.

PREȚUL ABONAMENTULUI:

Pe un an întreg Lei 250
Pe o jumătate de an „ 130
Pe trei luni „ 70

PENTRU STRĂINĂTATE

Pentru America \$2
Jugoslavia și Cehoslovacia . Lei 300

Editor și Redactor: J. B. SIMA

DUMINEA, 21 AUGUST, 1927.

Domnia Ta plătești

Presupune cititorule că într-o noapte, vecinul d-tale, un om de nimic și păcătos, intră când nu ești acasă, în coșar, și-ți fură câțiva saci de bucate. De bună seamă, că a doua zi, dacă vei descoperi hoția, te vei plânge împotriva furului și vei cere ca hoțul să-ți dea îndărăt ce-a furat. Nici când nu ți-ar trece prin gând să ceri dela copii d-tale, dela frați sau alți vecini grâul furat.

Dacă vei găsi vite străine în lanul d-tale, sau dacă trecând linia hotarului cineva ți-a secerat din grâu, de bună seamă că cel care a luat ce nu-i al său, va trebui să plătească, când va fi găsit asupra faptului.

Dar lucrurile, care sunt de sine înțeles, când e vorba de viața obișnuită a particularilor, sunt considerate cu totul în alt chip, atunci când în cauză sunt conducătorii noștri.

Pleacă un guvern din fruntea treburilor publice și un altul îi ia locul. Noul venit se plânge în gura mare că cei dinaintea sa au fost hoji și au secătuit averea Statului. După mintea d-tale s'ar conveni să fie tras la răspundere acel guvern necinstit, și să i-se ceară îndărăt ceea ce a furat. Ei bine, nu! Noul guvern pentru că a găsit visteria secătuită, lasă în plata Domnului pe cei, pe cari i-a arătat drept hoji și cere ca d-ta să implinești toată paguba. Cei cari s'au îmbogățit din banul strâns, cu greu, dela popor, vor huzuri și mai departe în bine și vor trăi nesupărați de nimeni, iar d-ta vei asuda iarăși pentru ca să implinești lipsurile. Impozitele se vor urca și peste un an, doi—dacă nu se vor găsi alții cari jinduind pe cei cari au scăpat atât de ieftin—să nu facă și dansii la fel, banii vor fi la loc. Ii vei plăti domniata.

Fostul Primar al Clujului, pentru că spunea dansul, s'au cheltuit fără socoteală banii comunei, n'a chemat la răspundere pe cei vinovați de jaf, dar a mărit taxele pe apă și curent electric cu 66% sau cu 100 la sută. Când s'a schimbat mai apoi acest fost primar și s'a instalat la primăria orașului actualul consiliu, și acesta s'a plâns că predecesorii săi au lucrat fără socoteală, că fostul primar n'a jinit seama de prevedri bugetare, că a cheltuit bani fără nevoie și peste puterile comunei. Și atunci, ca să implinească lipsurile, ca să fie iar bani în casa orașului, nu s'au cerut înapoi banii pe care fostul primar i-a ridicat pe nedrept, ci s'a scumpit și mai mult lumina electrică și apa, așa încât aceste articole să ajungă pentru bietul cetățean lucruri de care să nu se poată apropia decât cu mare greutate și cu riscul de a săraci.

Depozitele aprovizionării, care au un ars, unul după altul, de pare că erau chibrituri, bonurile de tezaur, care s'au împărțit cu dărnicie, la foți câji au vrut, rublele și coroanele stampilate cu grămada și răscumpărate apoi cu bani grei dela ceia cari le-au adus din Ungaria și din Rusia în baloturi, toate învârtelile, toate afacerile, toate hojiile

rămân nepedepsite și singurul care plătește oalele sparte, e bietul contribuabil.

Inseamnă oare banul statului atât de puțin în ochii conducătorilor, în cât cei cari-l pradă să nu fie supuși nici unei penalități?

Judecătorii au a judeca numai

delictelor singuraticilor și nu pot trage la răspundere pe acei cari fură când ocupă posturi publice?

Pilda care se dă cu asemenea procedare e cum nu se poate mai dăunătoare.

Bagă de seamă cititorule, păzește-ți singur avutul, pentru că dacă se fură, d-ta plătești!

BULETIN SĂPTĂMÂNAL

VACANȚĂ POLITICĂ. După închiderea parlamentului, miștrii noștri profită acum de răgazul pe care-l au, spre a pregăti fiecare legile și reformele ce urmează să fie prezentate la toamnă, înaintea deputaților, cari se vor aduna iar, cu forțe nouă.

D-l Vintilă Brătianu ministru de finanțe, a plecat în străinătate, spre a încerca contractarea unor împrumuturi.

D-l Titulescu pregătește dosarele necesare pentru porcesul optanților unguri, care va veni în dezbatere la Liga Națiunilor, în sesiunea aceasta. Este vorba de despăgubirile pe cari le cer acei unguri, cari au optat pentru cetățenia străină și cărora li s'au expropriat pământurile, ca să fie împărțite la țărani, pe când ei nu se aflau aici.

D. Titulescu intenționează să se întâlnească și cu d-l Mussolini și ungurii sunt nemulțumiți de acest lucru, fiindu-le teamă că ministrul nostru de externe va îndepărta pe Duce dela Ungaria.

LA 14 Septembrie vor avea loc alegerile parțiale pentru Senat și Camera. Prin optarea deputaților și senatorilor, aleși în mai multe județe, au rămas vacante câteva locuri. Aceste urmează să fie ocupate acum, prin alegeri noi. Vor fi deci alegeri pentru Camera în județele: Durostor, Bălți și Roman, și de Senat în județele: Dolj, Făgăraș, Storojineț și Iași.

PRESEDINTELE Consiliului, d-l Ionel Brătianu nu poate găsi... al doilea partid de guvernament. În național-țărăniști nu are încredere, și celelalte partide cari nici n'au reprezentanți în Parlament, sunt atât de slab organizate, atât de puțin populare, încât nu pot fi luate în considerare. În consecință D-l Ionel Brătianu ar dori să... înființeze un al doilea partid, care să-i poată urma la putere, așa încât să-i dea siguranța că va continua opera începută de d-sa. Se parea le un moment dat, că o fracțiune a parti-

dului Averescu, în frunte cu D-l Garoflid, și din care să nu facă parte nici d-l General Averescu, nici d-l Goga, ar putea îndeplini acest rol. Aceasta ar lămurii și alegerea d-lui Garoflid, în Consiliul de Administrație al C. F. R.-ului.

RECOLTA din anul acesta, în ceea ce privește grâul, secara, orzul, ovăsul și celelalte păioase, din punct de vedere al cantității e mai mică decât cea din anul trecut, dar bucatele s'au făcut mai bune, bobul e mai plin și paieile mai înalte.

EUROPA rămâne inferioară Americii. Se pare că în vechiul continent oamenii nu au nervii celor din continentul nou.

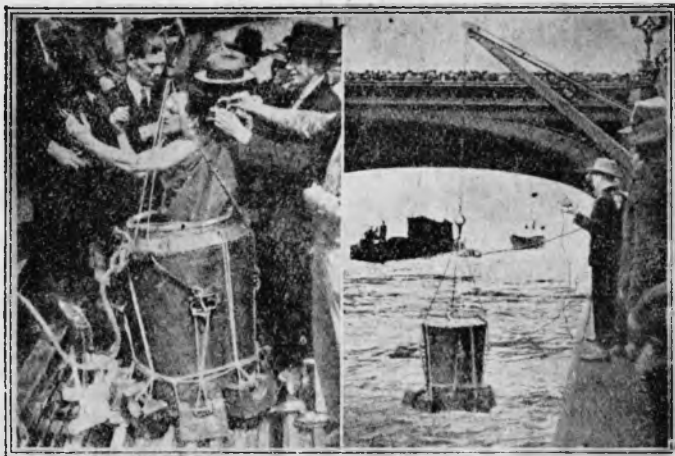
Toate încercările europenilor de a trece Oceanul în zbor au dat greș, după ce aviatorii americani în trei rânduri au izbutit să parcurgă distanța între New-York și diferitele centre din Europa.

După accidentul nenorocit al lui Nungesser și Coli, aviatorii francezi, cari cei dintâi au avut îndrăzneala să dea lupta cu imensitatea, două avioane germane Bremen și Europa, construite anume, au pornit la sfârșitul săptămânii trecute spre America, urmate de nădejtile încrezătoare ale tuturor celor cari în la prestigiul vechiului continent.

Avionul Bremen era pilotat de Cool și Loose, având ca pasager pe von Huenfeld. În avionul Europa se aflau piloții Ristic și Edzard, având ca pasager pe ziaristul american Knierbocker. Aeroplanelor au pornit din Dessau (Germania) dar ajungând la marginea mării, au fost nevoite să se înapoieze, neîndrăznind să înfrunte furtuna pe care au întâlnit-o în cale.

Dar ambiția atâtor aviatori e pusă în joc, încât nu se poate ca, în cele din urmă, un european să nu reușiască să facă, ceea ce au îndeplinit în trei rânduri americani.

Oceanul trebuie cucerit și aviația continentului vechiu trebuie să aibă și dansa partea ei în victorie.

UNUL CARE EVADEAZĂ ÎNTOTDEAUNA

Un scamator dibaciu pune în uimire și face să petreacă pe toți pierde-vară din Londra. I-se pun cătușe la mâini, este închis, în mod hermetic într'un sac de cauciuc, și încuiat apoi într'un cazan de fier. Cu ajutorul unor greutateți, e coborât în fundul Tamisei, unde e menținut câteva minute. Când îl ridică la suprafață, e vioi ca o șopărlă și... desfăcut din incuierile sale.

„REALITATEA POLITICĂ“

BALANȚA PUTERII

„Balanța puterii în Europa este mai nesigură ca oricând, datorită trezirii și activității Ursului.“

—Kladderadatsch (Berlin).

Unica salvare a cetățeanului din New-York.

—Detroit News.

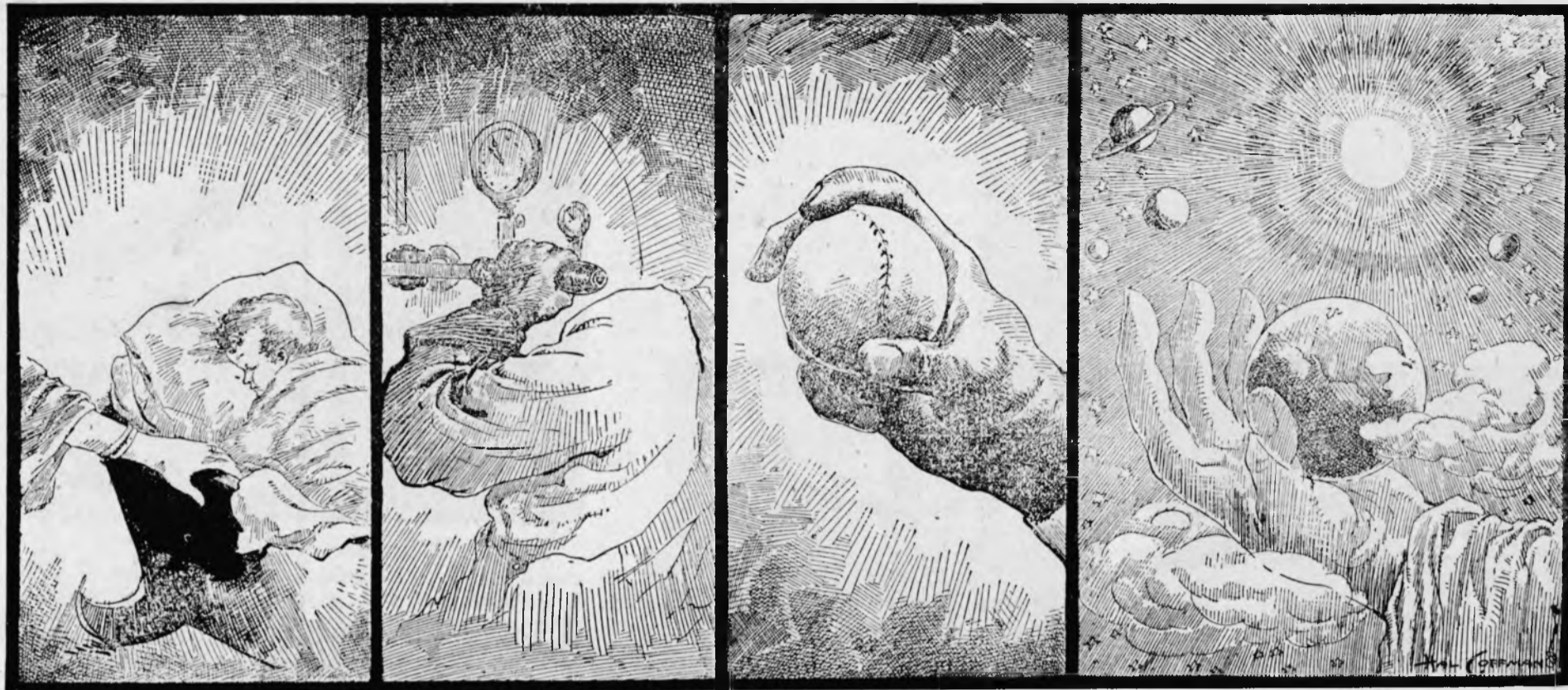
GONTOPIREA AUSTRIEI CU GERMANIA

Boșevismul Sovietic: „De când tot scutur acest pom și poama nu mai cade.“

MADAM GERMANIA: „Mai scutură-l de două trei ori astfel și are se cade... la mine în poală.“

Le Rire (Paris).

MĂINILE IN SLUJBA CREERULUI

M putea să umplem paginile revistei noastre numai cu mâini, care fiecare să fie altfel și să se deosebească una de alta.

Altfel este mâna **MEDICULUI**, care știe să salveze viața omului, tăind fără cruțare toate părțile striccate ale trupului; altfel mâna **ASTRONOMULUI**, care-și potrivește telescopul, spre a apropia de pământ sorii imenși, din spațiul nemărginit; altfel mâna **HOȚULUI**, care fură spre a trăi; altfel mâna **CALAULUI**, care leagă ștreangul celui osândit să ispășească păcate grele; altfel mâna **AVIATORULUI**, a cărui meniro este să arunce bombe, deasupra vaporului de pe mare; altfel mâna **MILEI**, care se întinde spre a ajuta pe cei săraci și obidiți; altfel mâinile, care se înclășează spre **RUGĂ**, mărturisind greșelile și implorând ajutor dela Cel Atotputernic.

Altfel mâinile **BOXERULUI**, care dintr'un pumn rupe coastele adversarului; altfel mâinile **PRIETENIEI**, care se întind sincere și cu iubire; altfel mâinile celui care **BINE-CUVINTEAZĂ** călătoria copilului sau umilința mulțimei; altfel mâinile **SBĂRCITE ALE SĂRĂCIEI**, care obosite, muncesc din zori și până seara, la spălătul rufelor sau curățatul podelelor; altfel mâinile **PLUGARULUI**, înăsprite de vânt și ploaie; altfel mâinile **SCRITORULUI**, care din picurarea cernelei aruncă străfulgerări de lumină; altfel mâinile **RĂZBOINICULUI**, învățate să mănuiască armele ucigătoare; altfel mâinile **FEMEII IUBITE**, care-și îngrijește degetele lungi și fine; altfel mâinile **COPIILULUI** increzător, care, acum pășind pe calea vieții, avucă cu stângăcie creta albă, spre a forma literele tainice.

Cele zece degete ale mâinilor noastre sunt servii supuși ai creierului, și prin munca lor s'a înfăptuit tot ce există în omenire și am putut ajunge până la civilizația de azi.

Minunată este opera mâinilor și minunat felul cum se pot ele instrui. Aceleași mâini, care odată au apucat cu putere unealta de muncă, pot prin educație să ajungă să scoată suneto fermecătoare din clapele pianului, pot îmbina în chip artistic culorile în tablouri, pot săpa linii măestre în marmoră.

Dacă ochii sunt buni spre a privi cu dănsii, dacă cu urechile auzim, dacă picioarele ne duc dela un loc la altul și fiecare organ își are un singur rol definit, mâinile, singure, îndeplinesc o sută de feluri de funcțiuni, ele fac totul ceea ce le ordonă creierul.

Dintre toate indeletnicirile mâinilor, cea mai sfântă este desigur aceea care ține leagănul, din care crește neamul omenesc. **MÂNA MAMEI** săvârșește opera cea mai mare. Dânsa conduce pe copiii fragezi și le arată calea vieții și a fericirii.

A fost bine inspirat poetul când a scris:

„Omul e mare și puternic,
El mara și pământul stăpânește
Cu mâinile sale orice își făurește
Cu mâna frânge pe nemernic.
Dar sfântă ca a MAMEI nu este nici o mână

*Cu urechile auzim, cu ochii vedem,
mirosim cu nasul, picioarele ne mișcă
dela un loc la altul, singură mâna are
funcțiuni multiple spre a îndeplini toate
gândurile creierului omenesc. Dintre mem-
brele corpului nostru, mâna este cea mai
importantă, căci cu ajutorul ei omul a
fost în stare să se ridice la ceea ce este
astăzi.*

Când pruncu-și leagănă și 'ngănă
Când pașii săi șovăitori îi poartă
Deschide pentru dânsul a lumii largă poartă.

Dacă mâinile care mișcă leagănul, nu sunt și acelea care cârmuiesc lumea, ele îndrăznă totuși viața copiilor care vor deveni cârmuitorii de mai târziu.

Mâinile arată toată simțirea întregii noastre ființe. O strângere de mână poate spune mai mult decât un roman întreg, poate descoperi dușmănia, pe care omul nu ți-ar trăda-o prin cuvinte, poate arăta prietenie, dragoste și înțelegere, poate manifesta bunătatea sau firea haină, îndrăzneala sau lașitatea, mult mai lipede și mai hotărât și adesea mult mai sincer, decât ar spune-o cuvintele.

LAVATER povestea lui Goethe, că: „Umbland odată în biserică cu căldărușa, spre a strânge milostenii, s'au uitat cu atenție la mâinile dăruitorilor și s'a incredințat, cu acest prilej, că mâinile fiecăruia, degetele, felul cum se mișcau, erau hotărât deosebite și caracteristice și trădau sentimentele, pe care le încerca fiecare în parte“.

De bună seamă că „cititul în palmă“ este o credință neroadă. Observarea mâinilor, a degetelor, este însă un lucru interesant, nu pentru că trăsăturile din palmă ar arăta, după cum socot unii superstițioși, trecutul sau viitorul, această întretăiere de linii, produse din frageda copilărie, fiind pur și simplu întâmplătoare și nepțând influența, nici în bine nici în rău, neputând nici nenoroci pe cineva fără vină, nici fericii cu bogății pe omul lenes, ci pentru că din observarea mâinilor se poate afla lesne caracterul celui care le are, se poate deduce dacă omul e blând sau crud, dacă e aspru sau bun, dacă are simț artistic, sau dacă e surd la orice vibrație de artă.

În ilustrația noastră se văd tot felul de mâini și printre altele mâna „ȘTIINȚEI“. Strămoșii noștri, acum câteva mii de ani se slujiau de pari de lemn, așa cum erau tăiați din pădure. Mai târziu oamenii au în-

vățat să lege de vârful acestor pari, o bucată de piatră ascuțită, și prin acest progres „științific“, omul a devenit stăpânul animalelor. Cu ajutorul acestei arme, oamenii puteau să se apere de fiare, de zece ori mai puternice decât dânsii și să câștige totodată hrana. În urmă, omul a descoperit cremenea ascuțită, a inventat arcul și lancia, a găsit focul, frecând două lemne uscate, a învățat să macine porumbul, să mulgă caprele și vacile. Astfel cu încetul, omul a ajuns la civilizația de azi, iar mâinile sale au învățat să-l slujească în felul cum dorea.

Mâna inginerului sau a omului de știință intruchipează puteri neînchipuit de mari. Aceeași mână poate da viață farurilor, așezate departe în mare, ca să conducă vapoarele, poate trimite curentul ucigaător în scaunul electric, pe care sunt așezați condamnații la moarte, poate conduce locomotiva, care târăște după sine, cu înțelea mare, zeci de vagoane încărcate, și poate singură să ridice în văzduhul înalt pe omul cutezător. Mâna ȘTIINȚEI conduce vapoarele, submarinele, motoarele, ridică palate mărețe, sapă tuneluri și arată drumul către progres.

În vechime mâna dibace era aceea care putea asvârli cât mai bine piatra în fruntea dușmanului, care putea ținti cu arcul și arunca săgeata cât mai departe. Astăzi o singură apăsare pe un buton, svârle la zeci de kilometri moartea, în rândurile dușmanilor.

Odinioară mâinile singure trebuiau să săvârșească totul, fără nici un fel de ajutor. Astăzi omul știe să se folosească de instrumente și mașini, care să facă ceea ce n'ar putea îndeplini nici o sută sau o mie de oameni singuri.

În locul plugului de lemn, avem motoarele în locul trăsurilor trase de oameni, avem automobile, în locul sapei, tărâncopului, ciocanului și celorlalte unelte, care cer omului multă oboseală, s'au inventat mașini, care să

săvârșească, ușor și repede tot lucrul trebuincios.

Oamenii din vechime, au recunoscut și dânsii însemnătatea mâinii. Toate documentele sunt imputernicite prin cuvintele: „Dat cu mână proprie și sigiliul meu.“ Când cârmuitorii vechi voiau să întărească o poruncă, apăsau cu degetul ceara moale a sigiliului.

În multe țări, acela care era prins furând sau care încercase să ucidă un semen, era osândit la rețezarea mâinei drepte. Dacă repeta crima, pierdea și mâna stângă. Vinovat a treiaoaară, pierdea capul.

Foarte adesea mâinile au fost făcute răspunzătoare, de ceea ce făptuise mintea și creierul.

Între Marc Antoniu și vestitul Cicero, a fost dușmănie de moarte. Bătrân și bolnav, în sufletul său, Cicero fugia, într'o zi, din fața rivalului său, dus într'o lectică, de sclavii săi. Asasinii, tocmiți de Marc Antoniu, l-au găsit. Orice rezistență era de prisos. Și atunci Cicero, care a fost unul dintre geniile Romei, a scos afară capul său, ca astfel următorii săi, să-l poată ucide. Ucigașii i-au tăiat capul. Dar Marc Antoniu n'a fost mulțumit numai cu capul lui Cicero, el a cerut să i-se aducă și brațul drept al oratorului, pentru că cu acesta, Cicero, scrisese un atac inverșunat împotriva consulului, atac care ridicase senatul Roman împotriva lui Marc Antoniu și tăiasse mai crunt decât sabia ucigașă.

Dar toate faptele își au răsplata. Marc Antoniu care a ucis un om bătrân și atât de mare, cum a fost Cicero, a avut un rol caraghios, față de vestita Cleopatra și a fost nevoit să se sinucidă, spre a scăpa din mâinile dușmanilor săi. Cleopatra, la rândul său, cu mâna proprie și-a pus pe piept un șarpe veninos, care mușcând-o, a trimis-o și pe dânsa să insoțească pe Marc Antoniu, dincolo de mormânt.

Multe pilde asemănătoare s'ar putea aduce, când cârmuitorii despoți, printr'o simplă trăsătură de condei, au trimis la moarte milioane de oameni. Tot deauna însă asemenea gesturi au fost fatale și celor cari le-au făcut.

Mai presusu de toate stă **MÂNA PUTERII NEVĂZUTE**, din a patra parte a ilustrației noastre. Nu numai pământul și oamenii sunt în puterea acestei mâini, dar soarele și stelele, și Universul întreg ascultă și sunt conduse de această Mână a Omnipotenței.

ȘCOALA ȘI PRESSA ÎN CHINA

Mișcarea studentească. — Mișcarea „Renașterii.” O nouă limbă a masselor în China

De ROBERT F. FITSCH
Presedinte al Colegiului Creștin din Hangehow

POETUL Lindsay tâlmăcește astfel pericolul care îl îngrijora pe Confucius, acum mai bine de două mii de ani, pe când se plimba pe malurile Shantungului, în țara

mult decât se crede, toate ramurile de activitate ale poporului galben. Se produce astfel cu încetul „China nouă.”

Dupăcum toate transformările câte s'au produs în lume, atât în privința stărilor sociale, cât și în pri-

velegă însemnătatea pe care o are, pentru chinezi, literatura, dacă n'a trăit în mijlocul lor.

Din epoca clasicismului Elen, Occidentul nu mai cunoaște nimic care să se poată asemăna literaturii chinezești. În Evul Mediu, toată in-

ATELIER DE DESEN ȘI DE SCRIERE PE PERGAMENT ÎN SHANGAI

Invățătura la chinezi este în mare onoare și pereții odăilor și saloanelor lor sunt împodobiiți cu inscripții pe pergament, maxime și citate din autorii clasici.

„În care cărțile se fabrică la fel cu cărămizile și țiglele.”

**Înțelept cu barba albă
Și cu plețele cărunte;
Cu inima 'nsângerată
Și cu brazde adânci pe frunte.**

**Zadarnic te mai sforțezi,
Ca din sigura-i sfărâmare
Să scapi Imperiul Chinez,
A superstițiilor altare.**

**Întoarce-te 'n stăpânirea
Gândului ce-ai propagat;
Și te 'nchide în colivia,
Ce altora ai fabricat.**

Dar tot acest poet a scris:

**China va dăinui veșnic,
Chiar când Alpii și cu Anzii
S'ar înghețe în infern;
Și când soarele și luna
Își vor pierde-a lor lumină;
China nouă va ține 'ntr'una
Falnic, fruntea ei senină.**

vința ideilor, și-au avut originea în cuvântul scris, în literatură, în pagina tipărită, tot astfel și în China, transformarea dela viața primitivă la civilizație și progres, se face prin răspândirea culturii.

În China veche, slova tipărită era socotită ca un lucru sfânt. China nouă a învățat să tragă foloasele practice de pe urma acestei credințe.

Dacă caracteristica Chinei vechi erau săile de examinare, de unde învățecen celor 21 de provincii se străduiau să obțină aprobarea examinatorilor, scriind maxime în forma prescria de oficialitate; caracteristica Chinei nouă este presa cilindrică, care trimite mii și milioane de foi tipărite, în țara întreagă.

Cu greu poate un european să în-

vățătura o monopolizase o minoritate de călugări, care era disprețuită de masele largi, populare. În China, școlarul și omul învățat, din totdeauna, a disprețuit pe cei ignorați, din jurul său, și în totdeauna va continua să facă la fel.

Respectul pentru slova tipărită, s'a păstrat din vremea „savantilor”, până azi. Chinezul socoate ca o datorie să păstreze orice pecet de hârtie, pe care se află scris ceva. În numeroase orașe din China se pot vedea cutii, anume așezate, pentru hârtiile tipărite, culese de pe stradă. Am văzut odată cum un chinez își periclitase viața, aruncându-se în fața unui tramvai, spre a ridica o bucată de hârtie tipărită. Bogații socot ca un merit faptul de a angaja oameni anume, cari să umble și să

PROPAGANDA „RENAȘTERII”

Mișcarea „Renașterii” se manifestă prin publicațiuni și placate de tot felul. Semnul asociației este un triunghi, închis într'un cerc. Placate imense, scrise în limba nouă populară, anunță programul și fac bilanțul activității.

FETIȘISMUL SLOVEI TIPARITE

Nu după numărul tirajului se pot socoti cititorii de gazetă ai ziarelor chinezești, deoarece sunt foarte numeroși acei cari citesc ore întregi, gazetele afișate pe stradă, sau cari cumpără, unii dela alții, gazete citite, plătind un preț mai mic decât costul inițial.

Poetul are dreptate și se poate că într'adevăr China posedă singura civilizație a lumii care va dăinui. De sigur că vor trece multe zeci de mii de ani mai înainte ca cea mai de preț comoară a poporului galben să înceteze a fi cărțile de cărămidă ale Chinei.

PRESA CILINDRICĂ CARACTERIZEAZĂ CHINA NOUĂ

Și totuș se produc mereu schimbări și se vor mai produce încă, în China lui Confucius, în China de azi și în China de mâine. Schimbările se evidențiază tot mai mult și se poate constata cu ușurință marea deosebire între Imperiul Ceresc de altă dată și China nouă. Dacă aceste schimbări nu sunt atât de manifeste cum a fost răsturnarea dinastiei Manchu și transformarea Chinei în republică, ele există totuș și influențează în mod lent mai

BIROURILE SOCIETĂȚII „PRESA COMERCIALĂ” DIN SHANGAI

Aceste birouri vaste, care se pot asemăna cu oricare altele din centrele mari europene, ocupă o armată întreagă de funcționari.

Societatea „Presa Comercială” editează tot soiul de cărți și manuale, reviste și ziare.

LECȚIA DE PICTURĂ

Caracterele chinezești nu se scriu cu penița, ci se pictează cu o pensulă fină. Copiii învață de timpuriu să se folosească de aceste pensule.

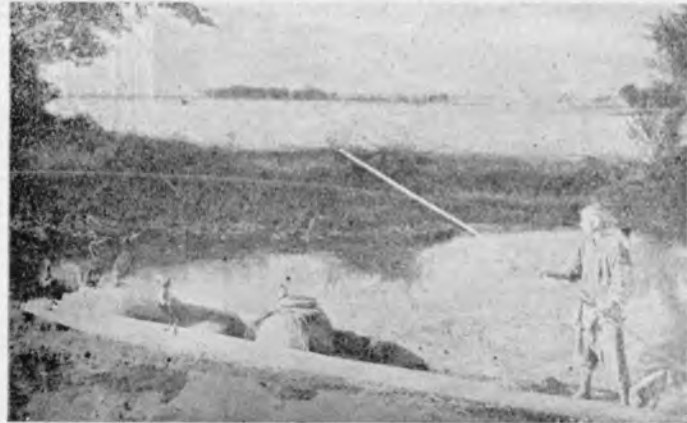
adune bucițele de hârtie tipărite, aruncate în stradă.

UN SAVANT ÎNVINGE PE PRIMUL PREȘEDINTE AL CHINEI

Dupăcum religia creștină a cunoscut pe iconoclaști (slărimătorii de icoane), tot astfel în China au existat „dărîmătorii de idoli”, adică oameni cari să socoată cartea și literatură drept o primejdie. Astfel bunăoara Shih Huang-Ti (numit și

sale oarmata bine disciplinată și se bucura de trecere în față puterilor străine, care aveau interese în China. Nici când n'a existat un comandant, care să țină mai bine în mână sa o țară întreagă. Dar Yuan Shih-Kai nutria visurile tuturor despoților militari. El voia să întemeieze o dinastie, așa încât să asigure fiilor și nepoților săi moștenirea tronului.

Poate că ar fi reușit în satisfacere

FESCUIT ORIGINAL

Cormoranii, un fel de cufundaci, sunt întrebuințați în China spre a prinde pești. Pescarul îi duce cu luntrea, la locul unde știe că sunt pești și păsările îl slujesc, în mod docil. Proprietarul are grija să strângă gâtul cormoranului, înainte de vânătoare, cu o ață, așa încât servii săi să nu-l fure, înghițind peștii, pe care-i prind.

Chin Shih Huang-Ti, împăratul care a fondat dinastia Chin și a clădit marele Zid Chinez, credea că cel mai mare pericol pentru țara sa este cultura. În consecință a dus o luptă aprigă împotriva cărților și a cărturarilor. Dănsul a ars nenumărate cărți și a executat mulți oameni de știință și literați, purtându-se cu

rea ambițiilor sale. Pregătise totul pentru încoronare. Era vorba să desfășoare întreg așezământul republican, așa ca și când n'ar fi existat niciodată.

Dar s'a ridicat Liang Shih-Chao, care s'a adresat mulțimei.

D-l Liang era un literat de seamă. Nu avea armată, dar avea un dar

ATELIERUL LITOGRAFIC AL ÎNȚEPRINDERII „PRESA COMERCIALĂ” DIN SHANGAI

aceștia mai rău decât Hunii cu popoarele cotoprite.

Dacă s'a întâmplat adesea ca sabia să înfrângă condeiul, în cazul lui Yuan Shih-Kai și al adversarului său Liang Chih-chao, s'a arătat că și contrariul e posibil.

Yuan Shih-Kai a fost primul președinte al Republicii și fără îndoială că unul dintre cei mai puternici oameni ai Chinei. Avea sub ordinele

deosebit în a scrie cea mai frumoasă limbă chineză. Liang a tipărit o broșură, în care a combătut cu violență tendința de uzurare a formei de guvernământ, și deoarece ar fi fost cât se poate de primejdios să atace direct pe Yuan Shih-Kai, d-l Liang nu s'a ocupat de țara sa, ci de președintele de pe aceea vreme al Mexicului, Porfirio Diaz, pe care l-a înfățișat în culorile cele mai antipatie.

Chinezii au admirat înțelepciunea lui Liang, au înțeles ușor ce se ascundea dinapoi vorbelor scrise, s'au minunat de stilul scriitorului și pamfletul care vorbea despre necernicia lui Porfirio Diaz a devenit curând cea mai populară carte din China și prin răspândirea lui, tot visul lui Yuan Shih Kai, de întemeiere a unei dinastii, s'a prefăcut în fum. Lovitura d-lui Liang n'a dat greș, și a lovit puternic.

De bună seamă cazul povestit nu e o întâmplare obișnuită, trebuie să recunoaștem însă că în China există și astăzi pamflete, scrise cu mult talent și care, fără a se referi deodreptul la persoana vizată, spun destul de clar cecece vor să se afle. Din păcate mulți dintre puternicii de azi ai Chinei, nu (în seama de aceste pamflete.

În orice caz, întreaga nădejde a chinezului trebuie să fie tot mișcarea literară, al cărei leagăn se află în universitățile chinezești.

ÎN CHINA SE GASEȘTE CEL MAI VECHIU ZIAR DIN LUME

China se poate lăuda că are cea mai veche gazetă din lume. Această

ZEIȚA GIGANTICĂ CARE ÎNSPIRĂ CURAJ CREDINCIOȘILOR EI.

Kwan Yin, Zeița Milei, este așezată în templul lui Tafotse, în apropiere de Pinchow. Se poate vedea cât e de uriașă, din comparația cu cei doi turiști, cari se găsesc la picioarele ei. Înălțimea ei e de peste 20 metri. E așezată lângă statua lui Budha, ale cărui degete se observă la stânga, în ilustrația noastră.

gazetă însă mai bate un record: e totodată și cea mai proastă din lume, gazeta Pekingului nefiind decât o colecție de ordonanțe prezidențiale, decrete de numire, liste de distincțiuni, etc. Până mai acum o sută de ani, China nu avea altă gazetă.

Ziarele, publicate de străini, au exercitat o mare influență asupra treburilor interne din China, și a determinat întemeierea ziarelor naționale chinezești. La 1827, d-l James Matheson a editat primul ziar englez **Canton Register**, care a devenit mai apoi originea mai multor reviste periodice, ziare, organe co-

Datorită acestei șiretenii naive a ziaristului chinez, presa poporului galben a căpătat faima de subversivă, faimă de care n'a putut scăpa până azi. Ziarele care se fondau în diferitele porturi erau privite asemenea societăților secrete, ca un fel de armă împotriva puterilor străine. Ziarisții chinezi nu se dădeau în lături de a publica cele mai murdare calomnii despre puterile dominante, atacând cu înverșunare persoanele și oficialitățile din China. Acest fel de a scrie își găsește încurajarea în succesul pe care gazetele chinezești îl obțin în public. Ele au făcut să se dărîme autoritatea, pe care dinastiile domnitoare o aveau, până în mijlocul veacului trecut, asupra poporului galben. Trebuie socotit ca un succes al ziarismului englez, ca un succes al reformatorului Kan Yo-wei, decretele împăratului Kwang Hsü, care au produs lovitura de stat a împărătesei Dowager. Aceasta, sprijinită de trupele lui Yuan Shing-Kai, a făcut prizonier pe împărat și a determinat epoca reacțiunii. Fiind împiedecat în acțiunea sa, la Peking, Kan

scrisului, în ceace privește critica autorităților, totuși, dela înființarea republicii chinezești, scriitorii pot arăta convingerile lor, mai liberi decât se crede.

După o statistică recentă, în China apar, în afară de ziarele coti-

rezultate importante, pe această cale. Multe biserici își au gazetele proprii cu un tiraj mare. Mișcarea „China pentru Christos” s'a produs mai ales prin milioanele de publicații, care încearcă să trezească această țară.

TRANSPORTURILE ÎN HONGKONG

In loc de motoare și animale, în Hongkong, oamenii trag poverile primind în schimb o plată neînsemnată.

moderne datează dela ideea lui Wu-Ting-Fank, fostul ministru al Chinei în Statele Unite, de a traduce în limba chinezească gazetele străine din Hongkong.

Primul ziar modern trebuie socotit **Shun Pao**, care apare și azi la

merciale, reviste umoristice și ilustrate.

GAZETARIA CHINEZA S'A DEZVOLTAT SUB PATRONAJUL STRAINILOR

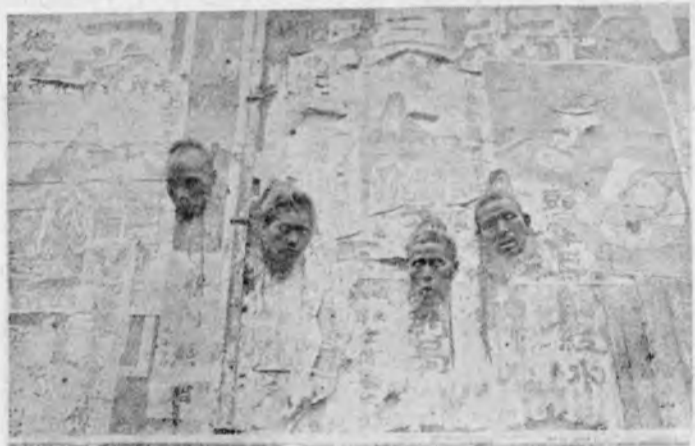
Cele mai multe din aceste gazete

O CARAVANĂ CHINEZĂ CARE STRABATE DRUMURILE LUNGI DIN NORD SPRE SUD

Shanghai și este una dintre cele mai bune gazete din China. Fondată la 1872, **Shun Pao** a fost urmată de **Sin Wan Pao** și apoi de alte cotidiene, care stau toate sub controlul străinilor.

au redactate de misionari, cari sunt antemergătorii gazetariei moderne în China. Și astăzi gazetele cele mai căutate din China sunt tot gazetele englezești, deși există mai

PILDA PLASTICĂ

Decapitarea este socotită la chinezi ca moartea cea mai înjositoare. Pentru furt, chinezul foarte adesea poate suferi pedeapsa cu moartea și atunci, alături de afișarea faptei sale, drept pildă pentru alții, se pun în pari capetele celor osândiți.

multe ziare în limba franceză, rusă, japoneză, italiană și portugheză.

Ziarele chineze s'au întemeiat întâi în porturile mari, mai ales acele de sub stăpânirea străinilor. Este lesne de înțeles ce a determinat aceasta, dacă ne amintim care au fost principiile de conducere ale dinastiei Manchu și tendințele ei de oprire a tuturor străduințelor de progres.

Redactorul Chinez dă dovadă de mult talent și, deși atacă totdeauna imperialismul, care a adus în țară „Națiunile hrăpărete ale Occidentului”, dându-le în stăpânire cele mai bogate orașe din China, el a avut totdeauna grija, să pună aceste atacuri, la adăpostul unei protecții străine, dintre cele pe care le socotea uzurpatoare ale drepturilor lor.

CUM SE PREDICA EVANGHELIA ÎN CHINA

PRIMI PAȘI SPRE LUMINA

Copii chinezi învață, în primul rând pronunția exactă a cuvintelor.

CHINEZII CAPI ÎȘI ÎNVĂȚĂ A DOUA OARĂ LIMBA

Spre a simplifica învățătura de carte, Mișcarea Renașterii din China a introdus o limbă populară și scrierea fonetică, reducând numărul de simboluri.

Yo-wei a fugit în Japonia și a condus, de aci, mișcarea de propagandă pentru revoluție

Când Manchu și-a pierdut autoritatea, forțele progresive au dat princi o nouă viață și numeroase

diane, 1200 de reviste. Pe lângă acestea trebuie să socotim și un număr, poate tot atât de mare, de reviste care, din motive politice, s'au ferit să se înregistreze.

În republica chineză, puterea cu-

CHINA ESTE ÎMPANATĂ CU RECLAME ȘI PLACATE

Cucerirea pe tărâm comercial a Chinei, depinde în mare măsură de tipar. Diferitele societăți de exploa-

SOLDAȚII ÎN MARȘ, LA POPAS, CITESC RECLAMELE ZILEI

gazete și reviste au răsărit pretutindeni.

Revoluția din 1911 a dat la o parte ultimele piedeci, în dezvoltarea presei. Dacă nu poate fi vorba încă despre o deplină libertate a

vântului tipărit a fost dela început foarte mare. În vremea partidelor politice, fiecare partid și-a înființat ziarul propriu, în orașele de seamă, și aceste ziare erau caracterizate prin amărăciunea cu care priviau lucrurile, amărăciune și spirit critic asemănător celor din ziarul noastre. De fapt—după cum s'a întâmplat și la noi—ziarele politice de partid au adus oarecare discredit, asupra publicității chineze.

Când locul partidelor politice a fost luat de combinațiunile dictatoriale, ale militarilor, acești din urmă au luat obiceiul, de a-și angaja, pentru propagandă, agenți de presă. De talentul acestora depinde, în mare măsură, succesul omului politic din China. Este notoriu cazul când, unul dintre delegații dela Conferința de pace din Shanghai, imediat după terminarea războiului mondial, a știut să-și creeze o atmosferă, dintre cele mai favorabile, numai prin faptul de a fi angajat un ziarist de școală americană. Dușmanii delegatului chinez au încercat tot soiul de atacuri, împotriva rivalului lor, și chiar cumpărarea gazetei aceuia, dar cinstea ziaristului le-a zădărnicit tentativele.

Slova tipărită slujește multe alte interese, în China, în afară de cele politice. Misionarii, bunăoară, s'au slujit și dănsii de presă și, mai ales preoții romano-catolici, au obținut

DOUA CHAMPIOANE ALE JOGULUI CU MINGEA ÎNTR'O ȘCOALĂ DIN CHINA

Prefacerea profundă care se petrece în China, a atins și viața socială pe lângă cea culturală. Alături de studenți, studentele chineze se modernizează, au părăsit prejudecățile învechite și desfășoară activitate pe toate terenurile. În ilustrația noastră vedem femeia sportivă.

ADUNARE DE PROPAGANDĂ RELIGIOASĂ ÎN CHINA

ZEUL PĂZITOR

După credința chineză, acest zeu, așezat în fața templelor, îndepărtează spiritele rele și le împiedecă de a intra în locașul zeilor.

tare a tutunului au împănă țara cu reclame și anunțuri, iar societățile de petrol își laudă, la fiecare colț de stradă, produsele lor.

„Almanahul medicinei populare” are în China un tiraj, pe care nu-l ating publicațiuni similare, în nici o țară.

Editorii și tipografii din Shanghai declară că nu pot tipări nenumăratele reclame și anunțuri, de care au nevoie întreprinderile străine.

In intrigăria politice interne, toate națiunile străine au interese și e firesc ca, într-o țară unde orice petic de hârtie tipărit e privit ca obiect de valoare, diplomații dibaci, să caute să profite, de o influență, pe care o pot ușor exercita.

In primele timpuri ale războiului mondial, toate puterile Europene au încercat, slujindu-se de presă, să influențeze opinia chineză. Dacă chinezii au rămas impasibili, se da-

Renașterii, al cărei focar e universitatea națională din Peking. Cel care va scrie istoria vacului din urmă a Chinei, va trebui să arate importanța covârșitoare, pe care a avut-o această mișcare în crearea Chinei moderne. Mișcarea Renașterii e pe de a întregul de natură literară și, cu toate acestea, felul cum lucrează, și metodele de care se slujește, duc fără greș la o reformă fundamentală a alcătuirii politice

me prin graiul popular (Kuo-Yü). Forma clasică a limbii chineze nu poate fi întrebuintată decât de savanți și este cu greu înțeleasă chiar și de studenți.

E lesne de priceput că tendința revoluționară, în literatură, a mișcării renașterii, a fost atacată cu înverșunare. Dar opera scrisă de Dr. Hu-Shihu, în această nouă formă, simplă, o operă uriașă „Istoria filozofiei chineze” și care avea tocmai scopul de a dovedi că se poate scrie în graiul popular, a devenit curând una dintre cele mai căutate cărți din China. Astăzi există peste 300 de reviste de tot felul, scrise în acest stil și numărul cititorilor lor crește mereu. Se poate considera că victoria Renașterii, pentru înlocuirea lui Wen Chang cu Luo-Yü, este pe deplin câștigată.

Puțini știu ca în China există o grupare națională puternică, care vorbește o aceeaș limbă, limba mandarină. Și dacă sunt mulți cei care au aflat că în China 90 la sută din locuitori sunt analfabeți, puțini bănuiesc că există 30 de milioane de oameni cari scriu și citesc limba mandarină. De asemenea, puțini cunosc faptul că în China există astăzi 7 milioane de studenți, înregistrați în mișcarea Renașterii.

Merită să fie relevată și tendința de a răspândi scrierea fonetică. Această scriere a fost inventată așa, ca să reducă numărul de simboluri și chinezul să poată învăța un grai identic cu cel mandarin. Căci deși din punct de vedere fundamental limba e aceeaș, comunicația dificilă, a făcut ca dialecturile să se deosebiască mult, dela un loc la altul.

cărora părinți săraci n'ar putea face cheltueli pentru cultură. Cu zece lei, un școlar începător, își poate cumpăra toate cărțile de care are nevoie. Pentru o clasă de liceu cărțile toate, nu costă mai mult de 18 lei. Milioanele de exemplare care se tipăresc, fac posibile aceste prețuri.

Tot „Presa Comercială”, din Shanghai, tipărește cel mai important cotidian din China **Shun Pao**

dent. Ziarul nostru se străduiește să atingă acest scop și de aceea acordă deosebită importanță educației. Articolele noastre de fond susțin în totdeauna justiția și pacea, iar telegramele și corespondența noastră sunt totdeauna bazate pe fapte adevărate. N'am avut nici o legătură cu vre-un partid politic; existența noastră se datorește în întregime veniturilor proprii: n'am primit și nici

MODELE ANATOMICE PENTRU STUDIU

Caselo de editură chineză au de câțiva vreme o nouă specialitate, ele produc piese anatomice necesare studenților în medicină. Deoarece medicilor chinezi nu le este îngăduit să palpeze femeile bolnave, ori decât ori o femeie are nevoie de consultația medicului, dânsa indică, pe piese anatomice fabricate, locul unde simte durere. Chiar această indicație se face, femeea fiind separată de medic printr-o perdea.

Șoretse faptului că au observat că între cele două forțe contrare, nu există deosebire, propaganda fiind cam aceeaș: împins din două părți, chinezul a rămas pe loc.

In ultimul timp, propaganda a trebuit să țină seama de schimbarea produsă în presa chineză, care nu mai este pur și simplu o presă de opinii, ci totodată una de informații. Cititorul chinez pretinde astăzi ziarului știri și noutăți.

Sunt două agenții de presă, care informează gazetele chineze. Agenția Reuter, o societate engleză, a monopolizat serviciul de informații, după ce agențiile germane au fost îndepărtate din China. Informațiile acestei agenții sunt însă prea scumpe, pentru majoritatea gazetelor chineze, care preferă să le ia în mod gratuit, traducându-le din gazetele englezești care apar, chiar dacă prin aceasta noutatea știrilor e dubioasă.

Serviciul de presă japonez e mai eficient și peste 300 de gazete, din cele 450 de cotidiene ale Chinei,

din China. Toate prejudecățile și toate credințele vechi sunt atacate: religia, filozofia, raporturile sociale și literatura.

Unul dintre cei mai de seamă conducători ai acestei mișcări, e Dr.

SHANGAI-UL AMERICANIZAT

Șiruri lungi de reclame, așezate pe țărmul mării, fac ca aspectul Shanghai-ului să fie asemănător unui oraș se vede în ilustrația noastră, face reclamă unui... purgativ japonez.

Hu-Shihu, un savant de mare valoare și capacitate, care și-a primit educația în America, și ale cărui idealuri au fost însușite de întreaga studențime chineză. Alături de dânsul se găsește Tse-Yuan-pei,

Misionarii au fost cei dintâi cari s'au folosit de acest grai unitar, ajutați fiind de câte un oficiant superior.

De bună seamă ca pentru un european obișnuit cu cele 27 de litere ale alfabetului pare o imposibilitate învățarea celor 20 de mii de semne chinezești. Și de bună seamă ca va trece încă multă vreme, până când cei 400 de milioane de oameni galbeni vor putea fi convinși, de Mișcarea Renașterii, ca să înlocuiască semnele cele vechi, prin altele mai simple, spre a ușura răspândirea culturii.

EDITURA LA SHANGAI

Pentru ca cititorul să-și dea seama de progresele realizate în domeniul tiparului, în China, vom aminti că societatea „Presa Comercială”, fondată la 1896 de un grup de tineri chinezi, educați în străinătate, s'a dezvoltat într'atâta, încât astăzi are un capital de un miliard lei, are 34 de filiale și 1500 de agenții, are un institut de editură, care este una dintre minunățiile chineze, mai mare poate și decât Zidul Chinezesc și tipografiile ei se întind pe o suprafață de 5 hectare de pământ. Trei mii de lucrători și 500 de funcționari speciali, fără a pune la socoteală mii de reprezentanți, sunt ocupați în această instituție. Circulația anuală se ridică la peste 1 miliard de lei. Aci se tipăresc mii de cărți și de broșuri de etică, de politică, de economie, de istorie, de geografie, de știință, de matematică, dicționare de tot felul, manuale didactice, broșuri și reviste.

Trebuie menționată grija pe care această instituție o are pentru muncitorii săi. „Presa Comercială” tipărește manualele pentru studii, cu un preț atât de mic, încât le dă aproape gratuit, contribuind astfel la educația milioanele de copii, ai

instalat într'un palat cu 5 etaje, făcut din beton armat, și înfățișarea redacției și administrației sale este asemenea cu aceea a oricărui cotidian european, sau american. Mașinile de tipărit sunt de tipul cel mai nou, rotative care imprimă 48

și acest fapt garantează soliditatea instituției. Dacă sute de gazete din China mor, de îndată ce se nasc, Shun Pao are un trecut de peste 55 de ani, dovedind că o gazetă serioasă se poate menține, în această parte a lumii. Cotidianul se află

nu vom primi în viitor nici un fel de subvenție.”

Dacă „Presa Comercială” dovedește că în China industria tiparului este în progres, dacă **Shun Pao** arată că poporul chinez poate susține un cotidian mare și independent, revista **La Jennesse**, care este singura publicație a Mișcării Renașterii, prin subiectele pe care le abordează și stilul pe care îl folosește, dovedește că există o putere care va produce schimbări importante, în China. Această revistă formează caracterele a mii și mii de studenți, cari vor alcătui nucleele de cristalizare ale Chinei moderne.

Desigur că în calea acestei mișcări de prefacere sunt încă greutăți mari. Trebuie ținut seama că în China există 270 de milioane de oameni, numai în ținuturile mandarinilor, cari nu știu să citească. Trebuie ținut seama că în China există o cenzură capricioasă, de care oricare politician sau general iresponsabil se slujește, pentru răzburările personale, trimițând la închisoare sau chiar la moarte pe ziaristi. Cu toate primejdile dinlăuntru

CELULELE DE EXAMINARE ALE VECHILOR STUDENȚI CHINEZI

Până în anul 1904, când un chinez se credea destul de învățat, ca să ia un titlu academic, și să poată intra în serviciile publice, trebuia să deie examen, în fața unei comisii oficiale. Proba consta din transcrierea, pe de rost, a întregii învățături a lui Confucius și candidatul era închis singur în celulele subterane, care se văd în ilustrația noastră, atâta vreme până când termina lucrarea sa. La 1904 acest obicei a fost părăsit.

utilizează informațiile agenției japoneze.

MIȘCAREA STUDENTEASCĂ ÎN CHINA

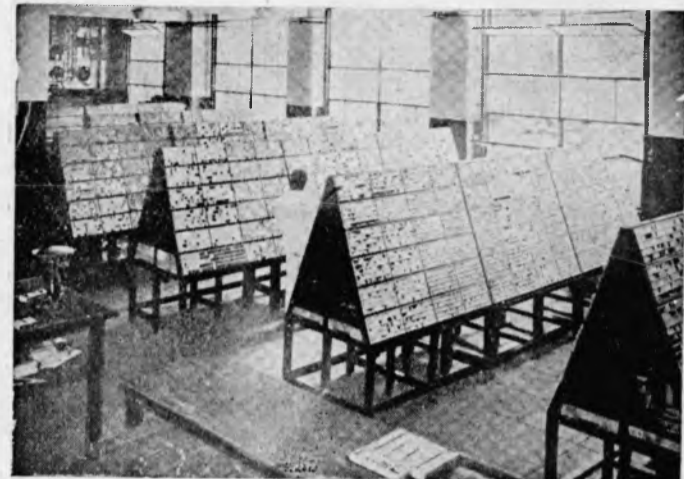
In China există o mișcare studențească puternică, influențată de presă și care se slujește de puterea oratorică. Foarte adesea poți întâlni, în orașele chineze, în pjețele publice, studenți, cari vorbesc mulțimei, criticând slăbiciunile și corupția guvernatorilor sau împraștiând foi și pamflete.

Merită să fie menționată mișcarea

fostul rector al universității naționale, și care, după intrarea armatelor sudiste în Shanghai, acum câteva luni de zile, a fost proclamat președintele guvernului central al întregii provincii.

MIȘCAREA RENAȘTERII ȘI VECHEA FORMA LITERARĂ

In domeniul literar, mișcarea Renașterii proclamă părăsirea formei literare clasice (**Wen Chang**), formă întrebuintată de scriitorii și savanții chinezi, din cea mai veche antichitate, și înlocuirea acestei for-

CULEGĂTORILE CHINEZE

Da: fiind numărul mare de caractere, ale scrierei chinezești, nu s'a găsit încă fabrica, care să poată produce o mașină de cules, pentru China. In consecință tipărirea ziarelor e o operație foarte dificilă și, deși de curând s'a redns numărul literilor, culegerea se face tot cu mâna.

și acest fapt garantează soliditatea instituției. Dacă sute de gazete din China mor, de îndată ce se nasc, Shun Pao are un trecut de peste 55 de ani, dovedind că o gazetă serioasă se poate menține, în această parte a lumii. Cotidianul se află

ZETARUL ÎN TIPOGRAFIA CHINEZĂ

Tiparul a fost inventat de Chinezi, cu mult înaintea europenilor. Acum mai bine de o mie de ani, chinezii obișnuiau să imprime caracterele în argilă plastică și aceste litere mobile erau așezate la olaltă, ca să alcătuiască texte cu care se tipăreau apoi exemplare numeroase. Astăzi caracterele chinezești sunt făcute din metal, dar numărul mare de simboluri sileste pe culegător să alege distanțe mari, dela o casă de caractere la alta, spre a compune frazele și cărțile. In ilustrația noastră, în mijloc, se vede o cutie, în care sunt cele 39 de simboluri ale scrierii moderne mandarine.

de mii de exemplare, în 12 pagini, pe oră.

Este interesant să arătăm cititorilor reclama pe care ziarul și-o face. Iată ce găsim în corpul gazetei:

„Alcătuirea unui guvern democratic se sprijină pe partidele politice și opinia publică. Aceasta din urmă trebuie să aibă un spirit indepen-

și dinafară, presa din China urmează drumul și făurește o nouă soartă poporului chinez. Care va fi această soartă rămâne ca viitorul să o arate și depinde și de rezultatele luptei între progresiști și reacționari.

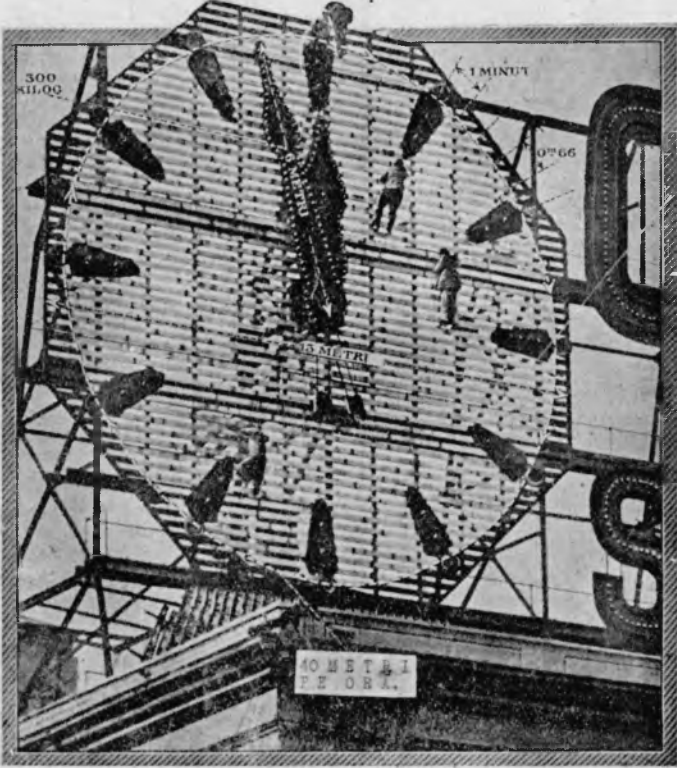
Dacă progresiști vor învinge atunci străduința de a înlocui vechea limbă clasică, prin cea populară, va fi încununată de succes.

CURIOZITĂȚI DIN TOATĂ LUMEA

O CAPO D'OPERA ÎN CEASORNICĂRIE

În apropiere de New-York se găsește cel mai mare orologiu din lume. O adevărată cadăre, făcută din lemn și din oțel, în formă octogonală. Cadranul, făcut dintr-o re-

foarte grea, pentru că nu are cum să se prindă de ceas. Ea devine periculoasă, când orologiu funcționează. Într-adevăr lucrătorii trebuie în acest caz să-și împartă lucrul astfel, ca să nu se găsească în raza de acțiune a miștarului, care cântărește 300 de kgr. în clipa când

țea. Îngăduje să se vadă în mod foarte clar, din ambele părți, cele două ace, care se găsesc pe orologiu. În timpul nopții, un șir de lămpi electrice desmnează contururile celor două ace și se rotesc cu dansule. Curățirea cadrului e

acesta face săriturile de 0.70 m. pe care le repetă în fiecare minută. Acest braț mătură totul în drumul lui. În timp de o oră minutarul uriaș, parcurge 40 de metri. Acest orologiu gigantic e mișcat de electricitate.

REGELE CAUCIUCULUI

ODINIOARĂ cauciucul se aducea aproape exclusiv din Brazilia și din Congo.

Dela începutul veacului al XX-lea, și mai ales de vre-o 15 ani încoace, cantitățile cele mai mari din această materie primă, absolut necesară vieții moderne, sunt furnizate de statele Malaeze, Ceylon și Insulinda. Aceste țări s'au dovedit deodată ca izvoare de imensă bogăție, nebănuită până aci.

Descoperirea acestor bogății se datorește unui englez, Wickham, care acum cincizeci de ani, plântă în Malaezia, arbori de cauciuc, aduși din Brazilia. Acest om a produs țării lui, Marea Britanie, miliarde, în vreme ce el însuși nu e bogat. Guvernul Statelor Malaeze i-a votat, de curând, o gratificație de opt mii lire sterline, adică de peste 6 milioane lei.

CENTRALA TELEFONICĂ LA NEW-YORK

CENTRALA telefoanelor din New-York e clădită pe un teren în forma unui paralelogram. Are 79 de metri lungime, 65 lățime și o înălțime de 150 metri. Stilul acestei clădiri diferă de a celorlalți scărișori nori care au caracter gotic, amintind prin stâlpii, cari susțin un turn central imens, scopul comercial și administrativ al acestui monument. Scheletul edificiului, format din grinzii metalice este acoperit cu beton armat și rețele de sârmă. Construcția acestei centrale a durat doi ani, lucrându-se la dansa și în timpul iernii, când etajele neterminate erau încălzite. Fundamentul, făcut din beton armat, este adânc de 22 de metri, și în subsol sunt 5 etaje de pivniță, având toate instalațiile energetice, precum și mașinile de încălzire, ventilație, ascensoare, etc.

UN NOU AEROPORT, LA BERLIN

În curând s'a terminat la Berlin construcția noului aeroport unul dintre cele mai moderne ale Europei, și a cărui edificare s'a început în 1923. Nouă linii aeriene se în-

noadă în acest aeroport și în fiecare lună traficul devine mai mare.

Aeroportul este așezat pe locul vechiului câmp de manevrare din Tempelhof, la sudul capitalei, pe un teren uscat și având întreaga linie de clădiri îndreptate către nord. Suprafața aeroportului e de 150 ha. Hangarele sunt făcute din fier și printre ele se găsesc unele pentru avioane gigantice, cari să poată transporta 100—150 de persoane, avioane cari se vor construi numai de acum încolo.

În instalațiile aeroportului, un loc important îl ocupă aparatele de semnalizare. O antenă de 75 de metri lungime trimite, pe o rază de 1200 de km., toate informațiile meteorologice, pe 3 lungimi de undă: 1500, 1680 și 1400 metri; lungimea de undă de 900 metri este rezervată pentru convorbiri telefonice, cu piloții în zbor. Emisiunea se face cu o putere de 2 kilowați. O sirenă așezată la postul de observație, între stâlpii de telegrafie fără fir, semnalizează, la o distanță de 1 km., toate aterizările și trimite avioanelor semnalele de alarmă. Un balon de semnalizare și o giruetă arată, în timpul zilei posibilitatea de plecare a avioanelor.

În timpul nopții iluminarea aeroportului e foarte intensivă. Hangarele au lămpi de 1000 de wați; marginile terenului sunt semnalizate cu lămpi de hidrogen foarte puternice. Stâlpii au în vârf lămpi cu neon. În tuburi de 72 metri, alimentați cu 3600 de wolți. Un catart de 18 metri înălțime susține un proiector Görz, și direcția vântului este arătată de un avion mic, fixat la extremitatea unui stâlp și luminat intens.

CEL MAI PROFUND SONDAJ

SONDAGIILE petrolifere ating adesea adâncimi considerabile. Sunt cazuri când aceste sondajii au întrecut 200 de metri. Găurirea cea mai profundă este astăzi aceea din Orange Country, din California, care e de 2400 de metri. Săpătura aceasta se continuă încă atâta cât va fi posibil. Sunt doi ani de când s'a început acest sondaj și de atunci se lucrează la dânsul într-una.

INCERCĂRILE TELEVIZIUNEI, DUPĂ SISTEMUL J. L. BAIRD

TELEVIZIUNEA, sau viziunea la distanță a obiectelor și a ființelor, e o problemă care preocupă acuma mult pe oamenii de știință, și a cărei soluție pare că va decurge din aceleași principii, pe care e bazată transmiterea la distanță a imaginilor (telefotografia), necesitând însă o funcționare rapidă a aparatelor de înregistrare și trimitere.

Un sistem nou, imaginat de un inginer englez, J. L. BAIRD, și experimentat la Londra, a fost comunicat de curând la Radio Society of Great Britain. Partea originală a sistemului este următoarea: celula fotoelectrică e făcută sensibilă radiațiilor intra-roșii, și astfel nu mai e nevoie să se lumineze obiectul, căci acesta fiind așezat în afară de orice lumină, într'un fascicel de raze invizibile (intra-roșii), ca influența totuș celula foto-electrică și imaginea va fi transmisă în fragmente, după intensitatea cu care razele intra-roșii au lovit obiectul.

Dr. Baird, a putut astfel să facă vizibil, pentru spectatorii așezați într'o cameră, imaginea unei persoane care stătea în întuneric, într'o odăie alăturată. Aceasta, invizibilă pentru ochiul omenesc, deveni vizibilă pentru o celula foto-electrică, sensibilă la raze neluminoase.

DANSUL ÎN FAȚA ALTARULUI

SE știe că David a dansat în fața chivotului.

În anumite zile ale anului, preoții Abisinieni scot, în fața bisericilor, altarul—căci ei pretind că au altarul cel adevărat—împodobit cu pietre prețioase și, îmbrăcându-se cu odăjdii cele mai scumpe, strălucitoare de aur, execută o procesiune dansantă. Fac pași domoli, întovărășindu-i cu înclinări ale capului și cu gesturi maiestroase ale brațelor, care tin fire lungi din aur și argint. Unii preoți cântă din harfa, spre a aminti instrumentul cu care David își întovărășia dansul.

CRUCEA DE ZĂPADĂ PE MUNTE

PE unul din vârfurile cele mai ridicale, ale lanțului de munți din California, se observă, în permanență, acest fenomen curios, un mister din care unii clerici nu șovăiesc să facă o minune.

Două povârnișuri rezezi se întrețale în unghiul drept și păstrează iarna și vara zăpada căzută. Aca-

sta, când vine vremea, se topește de jur împrejur, dar niciodată în aceste două clinuri, cari formează ca o cruce mare, o cruce totdeauna albă, proiectându-se foarte sus, către cer. După mărturiile americane, ale celor cari nu sunt totdeauna oameni practici, ci uneori și mistici, ar trebui să vedem în această menținere a zăpezilor vecinice, degetul celui nemuritor.

SPORTUL ISTOVEȘTE PE OAMENI ÎNAINTE DE VREME?!

Această aserțiune se dovedește falsă, în cazul d-lui Jacquot, cel puțin. D-sa are 71 de ani și de curând a parcurs, singur, într'o luntre, 900 de km., în 29 de zile. Sportsman viguros, d-l Jacquot în tinerețe a fost ciclist a alergat, a înortat, etc. Dânsul prin performanța sa de acum dă o pildă frumoasă de energie și are satisfacția că, la o vârstă înaintată, a putut străbate aproape toate, fluviile și canalele Franței.

B. P. HAȘDEU

20 ani dela moartea sa

LA 25 August se împlinesc 20 de ani dela moartea unuia dintre titanii României, Barbu Petriceicu Hașdeu.

„S'a născut la 13 Februarie 1836, în orașul Hotin din Basarabia și și-a petrecut copilăria sub stăpânirea rusească. Descendent al unei vechi familii boereste, care prin Spătarul Ștefan Hașdeu, își adâncește rădăcinile până în vremea lui Ștefan cel Mare, ultimul vlăstar al familiei a trăit într'o casă de cărturari: atât bunicul său Tadeu, cât și tatăl său Alexandru, au fost învățați de seamă, și astfel dorința de-a cunoaște, a cuprins pe copil din vârsta cea mai fragedă.

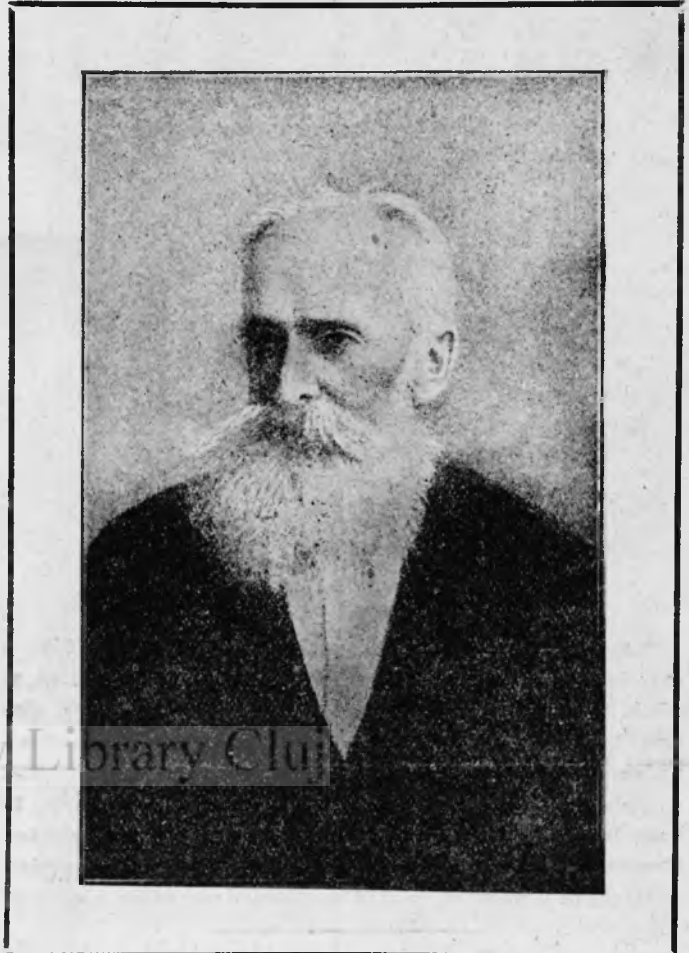
„L'a preocupat de tânăr studiile de slavistică și acestea l-au impus în

murit multe din problemele obscure ale trecutului nostru.

„Mai apoi Hașdeu părăsește istoria și și începe activitatea în domeniul filologiei, fiind numit profesor de filologie comparată, la facultatea de litere.”

Dacă Hașdeu e mare ca istoric, dacă numele lui s'a păstrat ca literat, ca filolog, dânsul a devenit cu adevărat nemuritor. „Cuvinte din bătrâni” și cele patru volume din opera uriașă, care trebuia să fie „Magnum etimologicum Romaniae”, au câștigat pentru Hașdeu recunoștința veșnică a neamului nostru.

Hașdeu a avut o fată, Iulia, care s'a manifestat din tinerețe ca o scriitoare talentată. Iulia Hașdeu a murit însă în floarea vârstei și

știința românească prin cercetări de viguroasă originalitate.

„A venit în Moldova la 1857 și s'a produs ca publicist beletristic, cu ziarele: „România”, „Foia de istorie și literatură” și „Din Moldova”.

„La 1863 vine la București și intră în politică, sub auspiciile lui Cogălniceanu. Aci scrie studii antimite, cercetări istorice și literare, piese de teatru: „Răzvan și Vidra” și „Doamna Despina”, o monografie vastă asupra lui Ion Vodă cel Cumplit și, din însăcinarea guvernului, „Arhiva istorică a României”, care e un monument pentru trecutul românesc.

„La 1867 a fost ales deputat de Bolgrad, dar suferind mai multe desamăgiri în politică, renunță—spre folosul nostru—la preocupările mărunte ale acestei îndeletniciri. Se asvârle iar în publicistică, scoțând ziarul „Traian”, care mai târziu devine „Columna lui Traian”, în care s'au tipărit opere geniale. Aici a început dânsul să publice, între altele „Istoria critică a României”, operă de seamă a lui Hașdeu, și care a lă-

atunci, tatăl desnădăjduit căută mângăierea, în adâncimea problemelor de filozofie și cercetarea chestiunilor transcendente.

Ca rezultat al acestor preocupări, Barbu Hașdeu, a scris „Siccogito” (Ce e viața, ce e moartea, ce e omul) o carte spiritistă, care a însemnat crezul filozofic al marelui gânditor.

„Hașdeu a fost unul dintre cei mai mari oameni pe care i-a avut țara noastră, un erudit dotat cu cele mai alese însușiri intelectuale. Hașdeu a fost un patriot fanatic, un polemist temut, un temperament capricios, viu, ironic și caustic. A luptat toată viața împotriva pesimismului literar și a cosmopolitismului periculos.

„Nu e de mirare că și-a făcut pe lângă mulți prieteni și numeroși dușmani, a căror ură l-a urmărit și dincolo de mormânt.

„Cu cât trec anii chipul lui Hașdeu crește mereu și se încrustează tot mai adânc, pe lespezile cugetării românești.”

*) astfel gândesc.

AUTOMOBILELE CARE CIRCULĂ ÎN LUME

Nu sunt patruzeci de ani de când automobilul a început să fie cunoscut și astăzi circula în lume douăzeci și șapte de milioane 646 de mii 508 automobile. În primul rând vin Statele Unite cu 22.137.334, adică tot la cinci oameni un automobil, în al doilea rând Marea Britanie, cu 1.023.651, în al treilea rând Franța, cu 891.000. Țara în care sunt cele mai puține automobile e Abisinia, unde nu exista decât câte unul la 91.000 de locuitori.

FOOTBALUL ÎN GERMANIA

Peste 1.000.000 de oameni, tinui, bărbați și chiar femei, practică fotbalul, în Germania, atât în Cluburi, ca și în școli, universități, asociații muncitorești, etc. Când sunt atâția cari exercită acest sport, fără îndoială că printre ei se vor găsi „cei unsprezece” ca cei mai buni din Europa.

PAGINA SPORTIVĂ

Cei cari s'au distins pe tărâmul sportiv în săptămână trecută

Van Laere
aviațieRigal
Automobil.Rost
Automobil.Ville
CiclismHumery
BoxBouquillon
BoxPadou
înet

Echipele Amator (Cluj) și Gloria (Bistrița)

Echipa sportivă Haggibbor

In timpul jocului

Luptătorii din Haggibbor

Duminecă după amiază, pe arena sportivă C. F. R. din Cluj, a avut loc un match de fotbal între echipele Amator (Cluj) și Gloria (Bistrița) cu rezultatul 8:1 (4:1), în favoarea echipei Clujene. Cu acest prilej s'a întâmplat un accident trist; jucătorul Curteanu din R. M. S., oaspe în echipa Amator, a fost lovit atât de puternic de un adversar, încât i s'a rupt piciorul drept, în două locuri. Cu un țipăt sfâșietor victima a căzut la pământ. Duminecă seara, echipa sportivă Haggibbor din Cluj, a organizat o serbare de gimnastică, în grădina Clubului ziaristilor minoritari.

504 km. pe jos în 72 de ore

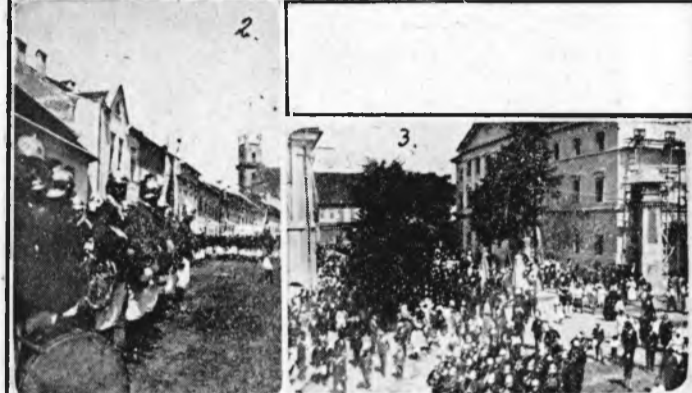

Săptămâna trecută, în Franța s'a disputat un concurs greu. Era vorba de străbătut distanța Paris—Strasburg (504 kilometri) pe jos. Au participat 50 de concurenți, selecționați prin încercări eliminatorii. Doi concurenți au putut duce lupta până la capăt, într'o alură fantastică: Godart și Linder. Godart a făcut în 24 de ore 187 de km. și în 25 de ore 21 m. și 45 sec. a bătut recordul de 200 de km. Prin căldură, prin praf cu o îndârjire extraordinară Godart și Linder și-au disputat întâietatea. Linder e un atlet care poate trăi fără să doarmă 3, 4 și 5 zile, alergând mereu cu o medie de 7 km. pe oră. Toată lumea își poate da seama ce înseamnă ca un om să străbată în trei zile, 1 minut și 22 de secunde, o distanță de 504 km. Specialiștii înșiși sunt uimiți. Jean Linder este elvețian și are 49 de ani. Lois Godart, care a fost nevoit să se oprească invins de somn și foame la 800 de metri depărtare de țintă, complet epuizat, e francez și în vârstă de 38 de ani

Transportarea jucătorului Curteanu la spital, după accidentul suferit

POMPIERII DIN BISTRIȚA

1. Demonstrație cu pompă. 2. Marșul pompierilor. 3. Mulțimea care sărbătorește jubileul 4. Clădirea Tribunalului și prinderea cu cearcaful

Timp de două zile, Duminecă 7 și Luni 8 August, orașul Bistrița, a sărbătorit 50 de ani de existență a organizației de Pompieri Voluntari pe care o posedă. În cursul celor 50 de ani de existență, pompierii din Bistrița au dat totdeauna dovadă de curaj și disciplină și au arătat că organizația lor așa cum e făcută, corespunde întru totul menirii umanitare pe care o are. La serbarea jubiliară au participat delegați din toate orașele Ardealului. Cu prilejul serbărilor au avut loc demonstrații foarte reușite în fața Tribunalului din Bistrița.

CUTREMURILE DE PĂMÂNT ÎN ȚARA SFÂNTĂ

DARĂMATURI CARE AU ÎNGROPAT 3 OAMENI

CREPATURI ADÂNCI PE ȚARMUL MARI MOARTE

Exact acum 100 de ani un puternic cutremur de pământ a devastat Palestina și Egiptul de răsărit. Au fost omorâți atunci mai mult de 4000 de oameni. La 11 Iulie, în anul acesta, Țara Sfântă, a suferit un nou cutremur care s'a simțit începând din Siria de nord până în Sudul Egiptului. Acest cutremur a produs pagube mari mai ales în Palestina și în Trans-Jordania. Au fost morți cam vre-o 700 de oameni și răniți peste 3000. Pagubele se urcă la 400 de milioane lei.

La dreapta: Mănăstirea Sf. Ioan, de lângă râul Iordan, fotografiată după marele cutremur care a prefăcut-o în ruine.

